

Margarita Voites:

«Minu suurimaks vedamiseks on ehk see, et leidsin oma tee. Laulmise, mis on minu oma.»

• **AIGI VIIRA**
aigi.viira@ohtuleht.ee

«Praegu on Eestis kõik superstaa-rid ning laulavad,» arutleb kolora-tuursopran Margarita Voites (78), kui lihtne on Eestis nüüdsel ajal tä-heks tõusta. «Vanasti oli ka nii, et mõned laulsid vaid mikrofoni-ga, sest ilma selleta tal palju häält pol-nudki. Aga kõik on lauljad. Nii need, kes peavad rahvusooper Es-tonia lava halvas akustikas laulma, kui ka need, kes võtavad mikri ette. Mulle on vaid ühes kohas mikker hea olnud, Tallinna linnahallis.»

See ainus kord, kui rahvusooper Estonia pri-madonna mikrofoni vajas, oli aasta 1999 ja muusikal «Linnupuur». Tolleks ajaks oli Mar-garita teatrist eemal viibinud üheksa aastat, kuid thrillerdav hääl oli alles. «Kunagi ammu ütles mulle üks Leningradi pedagoog, et «teil ei ole suur hääl, aga ta lendleb, ta läheb kau-

mi on Margarita. Punkt.» Ju tal oli see nimi valmis. Ma ei usu, et ta seda teadis, et Mar-garita on kreeka-ladina keeles «pärl». Mu esi-mesele lapselapsele sai ka üheks nimeks pan-dud Aroonika-Margarita ning kui mind kut-suvad sõbrad Ritaks, siis teda kutsutakse hoopis Ronjaks.

«Isa tahtis mind aastal 1943 kooli panna, olime sel ajal Novosibirskis,» kõneleb Mar-garita, kuidas teda puhtalt sellepärast koo-li vastu ei võetud, et oktoobri lõpus sündi-nuna polnud tal õige vanus septembri-kuuks kätte jõudnud. «Ei lugenud munder ega midagi, öeldi, et võetakse ainult seitsmeaastaseid lapsi. Isa ajas küll vastu, et laps saab ju kahe kuu pärast seitsmeaas-taseks. See ei lugenud. Kui ma siis aasta pärast kooli läksin, sain kahe kuu pärast juba kaheksa-aastaseks – kaotasin terve aasta seal Novosibirskis.» Nii ta seal koolis kõõlus, kuniks isa määrati 1944 Tartusse tööle, ema-isa läksid ülikoolilinna ja Mar-garita saadeti vanaema juurde Viljandisse.

Oli see teie jaoks ehmatav ühtäkki läbi-

VOITSE VIOLETTA: Hendrik Krumm ja Margarita Voites Verdi «Traviatas» rahvusoper Estonia laval 1974. aastal.

«**Viljandis sain aru, et koolis õpitakse eesti keeles. Isa mäletas lugu, kui tulin koolist ja hüüdsin: „Isa, isa! Praegu nägin nii väikest poissi, kes juba räägib eesti keeles!”**»

aasta 1999 ja muusikal «Linnupuur». Tolleks ajaks oli Margarita teatrist eemal viibinud üheksa aastat, kuid trillerdav hää oli alles. «Kunagi ammu ütles mulle üks Leningradi pedagoog, et «teil ei ole suur hää, aga ta lendleb, ta läheb kaugele»,» kirjeldab Margarita, kel on see loodusest antud and tänini nii heas vormis, et võiks igasuguse vaevata käigu pealt koloratuure trillerdada. Nagu on säilinud ka primadonna-hoiak, mis väljendub koloratuursetes naerupahvakutes, intonatsioonis ja elegantselt võimukates žestides. Kogu tema olekus, mis selgelt illustreerib tiitlit, mida Margarita auga kannab – *prima donna assoluta*.

Margarita on ilmselgelt olnud primadonna elu aeg. «Seda nad räägivad küll, et nii on,» muigab Margarita ja meenutab, kuidas nad sõbrannaga Siberis mööda laia külatänavat jalutasid. «Kõndisime tänaval ja siis ta ütles, et «oi, sa kõnnid nagu artist!». Paljajalu käisin, mis artist ma seal ikka olin, aga tema nägi midagi. Aga kui olin kolmeaastane, olin ma ilmunud isa külaliste ette, lambivari peas, ema suurrätik ümber, ning teatanud: «Mina olen artista». Vene keeles pidanuks ma ütles ma «artistka». Isa ütles, et muidu ma olin väga normaalselt rääkinud, ühtegi tähte ei pudistanud, aga seekord tuli «artista». Aga «artista» tähendab itaalia keeles artisti.»

Teie kasutate rääkides kaunis tihti ja muretult venekeelseid fraase. On see sellest tingitud, et Moskvas sündinuna ja esimesed eluaastad Venemaal elanuna on see keel teile iseäranis külge jäänud?

Minu isa oli suurtükiväe insener ja tema tööks oli käia mööda sõjatehaseid. Kogu aeg pere sõitis kaasa, vahepeal rääkisid mu vanem vend juba ukraina keelki, sest käisid Ukraina koolis. Mul oli nendega suur vanusevahe. Vanem vend sündis 1922. ja noorem 1926. aastal. Ja 1936. aastal sündisin mina. Harkovis mind eostati, pärast elasime Dnepropetrovskis, aga sündisin ma Moskvas.

Oli suur üllatus, et ma üldse ilmuma hakkasin. Aga et ema istus maikuus murul ja sai kahepoolse kopsupõletiku, teatas talle tohter, et ei ole midagi, mamotska, laps peab sündima. Kui sündisin, siis isa ütles: «Ma nii lootsingi, et tuleb tütar.» Juba nimigi oli välja mõeldud.

Oligi Margarita nimi valmis?

Ei olnud! Tatjana oli! Aleksandr Puškini poemi «Jevgeni Onegin» Tatjana järgi. Vende peal katsetas isa seda nime. Noorem poiss ütles, et Tanka on külatüdruku nimi. Asja pani paika ema, kes kirjutas: «Tema ni-

» *aasta 1999 ja muusikal «Linnupuur». Tolleks ajaks oli Margarita teatrist eemal viibinud üheksa aastat, kuid trillerdav hää oli alles. «Kunagi ammu ütles mulle üks Leningradi pedagoog, et «teil ei ole suur hää, aga ta lendleb, ta läheb kaugele»,» kirjeldab Margarita, kel on see loodusest antud and tänini nii heas vormis, et võiks igasuguse vaevata käigu pealt koloratuure trillerdada. Nagu on säilinud ka primadonna-hoiak, mis väljendub koloratuursetes naerupahvakutes, intonatsioonis ja elegantselt võimukates žestides. Kogu tema olekus, mis selgelt illustreerib tiitlit, mida Margarita auga kannab – prima donna assoluta.*

Oli see teie jaoks ehmatav ühtäkki läbinisti eestikeelses keskkonnas olla?

Viljandis sain aru, et koolis õpitakse eesti keeles. Isa mäletas lugu, kui tulin koolist ja hüüdsin: «Isa, isa! Praegu nägin nii väikest poissi, kes juba räägib eesti keeles!» Mõelda vaid, nii väike ja oskab eesti keelt! 1945. aasta kevadel tulin mina ka Tartusse ja käisin Lina tänava koolis, aga suve jooksul õppisin eesti keele selgeks.

Sõbranna mainis toona, et mul oli ikka toona vene aktsent küljes. Mul oli ka.

Pidite ilmselt kõvasti harjutama ehk teisisõnu – te olete nüüdseks eesti keelt terve elu harjutanud.

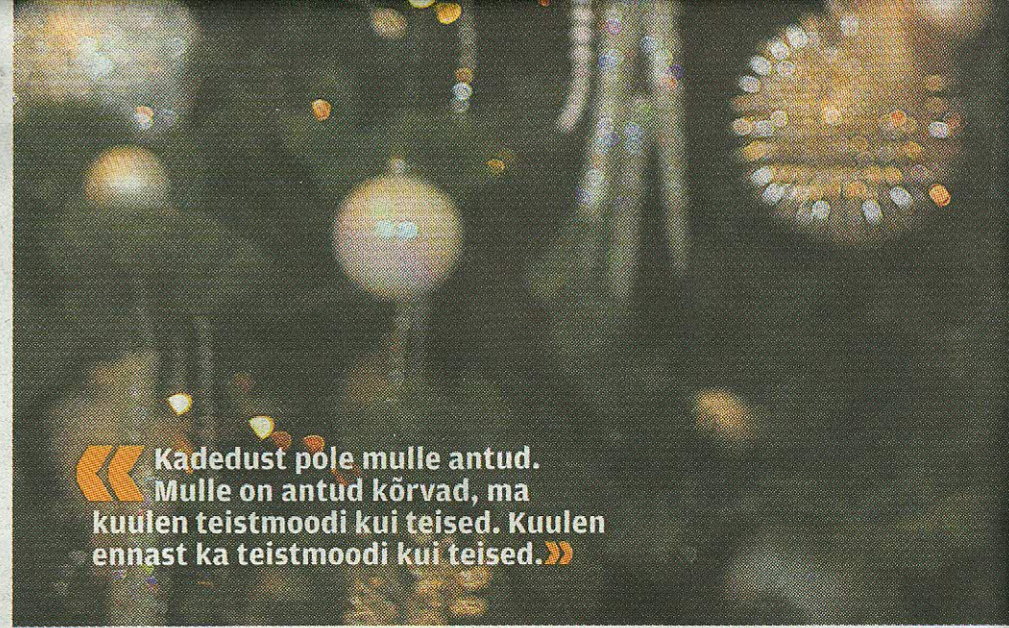
Nojah. Mu isa rääkis muide terve elu vene keelt eesti aktsendiga, aga kirjutas väga õigesti. Ema rääkis aktsendiga eesti keelt, aga ta sai kõik oma jutud räägitud, kõik said temast aru. Nad olid ju siin sündinud, aga Venemaale ära läinud.

Aga minuga oli niimoodi, et suvel, kui teised mängisid, siis mina tuupisin aabitsat. Isa pani mind õppima, tegi mulle tähestiku selgeks. Ning pani mu Tartu II keskkooli teise klassi, paludes õpetajat mind kaks nädalat mitte küsida. Esimese lugemise eest sain ma viie. Etteütlustega ei olnud mul mingeid probleeme, vältevahelduse tajumine oli mul prima.

Kas see ei ole kuidagi musikaalsusega seotud?

On-on, aga ega ma siis seda teadnud. Siis mul vedas: minu esimene lauluõpetaja oli Leida Karindi, kes oli ise ilus ning väga ilusa lauluhäälega. Tema ütles mulle, et tüdruk, sul on väga ilus lauluhää. Järgmisel korral käskis ta teistel tüdrukutel uut laulu õpetades kuulata, kuidas Rita laulab. Laulsin ära jah. See kordus kogu aeg, ma veel kartsin, et kui järgmine kord tuleb jälle laulda, kas siis viisi ja sõnu täpselt mäletan.

Esimene avalik esinemine oli mul 1946. aasta kevadel. Klassiesinemine oli. Järgmine õpetaja pani mind juba koori ette laulma. Solistik. Laul oli «Vennad on mul suured mehed, mina sõsar väikene». Mäletan ka seda laulu «Täheke, miks sa vilgud». Kui tuli Tartu ülelinnaline olümpiaad, siis esimesel aastal sain esikoha, teisel aastal sain aga sellepärast teise koha, et laulsin vene laulu Moskvas eesti keeles – et oskab, aga ei laula! Hulk aega hiljem konservatooriu-

«**Kadedust pole mulle antud. Mulle on antud kõrvad, ma kuulen teistmoodi kui teised. Kuulen ennast ka teistmoodi kui teised.**»

mis sain aru, et helilooja mõtleb muusikat kirjutades konkreetse teksti peale. Ega ta seda arvesta, et tuleb tõlge. Iga lugu kõlab ikka originaalkeeles kõige paremini.

Kontserte väiksele talendile jagus?

Esinesin Tartus igal võimalusel: laulsin, olin sõnalavastustes, lugesin lapsehäälega luuletusi. Kui kooli lõpetasin, ütles isa, et korpuses oli tore ansambel – talle oli miskipärast meelde jäänud Aleksander Arder – ning ta soovitas mulle, et mingi ja laulgu ma talle ette. Otsisin Arderi üles. Ta ütles mulle, et teate, kallid lapsuke, teie hää on nii armas, aga sellest ei aita, tuleb õppida teooriat ja solfedžot, aga neid õpitakse muusikakoolis.

Sel ajal oli Gennadi Podelski vaimustus. Georg Ots ja Veera Nelus käisid meil, sain ka Podelskiga tuttavaks. Oli põnev, ühtpidi kirjutas ta mulle nooti ja dikteeris teksti. 1957. aastal viis saatus meid kokku, kui ükski pianist ei tahtnud provintsitüdrukut saata. Tänu talle sain esinema. Tema laule ma muidu laulsin, saatsin ennast ise. Mu ema võttis vanainimesena klaveritunde, sundis mind ka ning tema unistuseks oli operett ja «Silva», aga see Silva roll jäigi minust tegemata.

Kuulus laulpedagoog Aleksander Arder saatis ulja lauljatar oma õpilasele ette laulma. Et tema kuulab ja siis ütles. «Läksin, laulsin jälle ette. Mida, ei mäleta,» naerab Margarita, kellel lõpututest ettelaulmistest villand sai. «Muusikakoolis öeldi, et üks te

võite siis tulla, komisjon võtab vastu. Mina mõtlesin, et mis ma siis sinna lähen – ma pole kunagi kodust ära olnud. Mõtlesin, et lähen siis Tartusse ülikooli, žurnalistikasse, sest mulle meeldis kirjutada. Aga siis nägin Arteki-aegset sõbrannat, kes teatas, et me lähme bibliograafiat õppima, sest seal saab palju teadmisi. Võtsin paberid žurnalistikast välja ning sain bibliograafiasse sisse.»

Oletegi säärane tuisupäine tegelane, kes hetke ajal tegutseb?

Miks ma pidanuksin vastu vaidlema, kui sõbrannal nii kindel mõte oli? Helistas mulle poistekooli dirigent Rein Marvet, kes ütles, et ülikoolis on orkester, mille dirigent on Igor Graps. Hakkasin nendega laulma. Käisime Tallinnas konkursil, meil läks väga hästi. Käisime tele- ja raadiomajas, nägin ligidalt Helmi Puuri ja Kalmer Tennosaart... Pärast olime Estonias Helmiga ühes garderoobis.

Sattusite ootamatu tähesära sisse?

Ei, see on kogu aeg olemas olnud, alates sellest kolmeaastasena tehtud artista-etteastest. Aga toona, kui ülikooli orkestriga laulsin, oli mu partneriks Kalju Luts. Tema ütles Haim Druile, et tee meile Rita'ga üks operett. Kui ülikooli näitering hakkas mängima Imre Kálmáni operetti «Montmartre'i kannike», pakuti meile seda rolli. Nii tuligi see operett. Laulsin esietenduse ära, pärast seda oli suur pidu ülikooli kohvikus, kõik aknad olid lahti ja Rita jäi haigeks. Pidin siiski ise nädala pä-

STANISLAV MOŠKOV

RAHVUSOOPER ESTONIA ARHIIV

ELUROLL LUCIA: Donizetti «Lucia di Lammermoori» nimiosa nimetab sopran Voites oma leivanumbriks. Pildil koos Tiit Kuusikuga rahvusoper Estonia lava aastal 1970.

Margarita Voites

- Sündinud 30. oktoobril 1936 **Moskvas**.
- Kooliteed alustas ta 1944. aasta sügisel **Novosibirskis**, perekonna Eestisse naasmise järel aga jätkas õpinguid **Viljandis** ja **Tartus**.
- Pärast **Tartu II keskkooli** lõpetamist astus ta **Tartu riikliku ülikooli** ajaloo-keeleteaduskonda **bibliograafia** erialale.
- Pärast ülikooli **näiteringi** operetti «Montmartre'i kannike» otsustas astuda **Tallinna konservatooriumi**, mille lõpetamise järel 1964. aastal sai temast **Vanemuise teatri solist**.
- Aastal 1969 sai lauljatarist kaheks aastakümneks **Estonia primadonna**.
- Peale teatritöö on andnud kontserte Eestis, **kõigis NSVLi vabariikides**, paljudes **Euroopa maades** (Tšehhoslovakkia, Rumeenia, Bulgaaria, Saksamaa, Ungari, Soome, Itaalia, Küpros, Malta, Šveits), Jaapanis, Indias, Kanadas, Sri Lankal jm.
- Ta on esimene Eesti lauljanna, keda kutsuti laulma **Moskva suurde teatrisse** (1973) ja andma soolokontserti **Rossija keskkontserdisaalis**.
- 1979. aastal pälvis ta tolelaegse kõrgeima tunnustuse - **NSVLi rahvakunstniku** tiitli. 1986. aastal anti talle **Georg Otsa** nimeline...

- **1973. aastal** teatrisse (1973) ja andma soolokontserdi **Rossija keskkontserdisaalis**.
- **1979. aastal** pälvis ta toleaeegse kõrgeima tunnustuse – **NSVLi rahvakunstniku** tiitli. 1986. aastal anti talle **Georg Otsa nimeline preemia** *bel canto* traditsioonide elamusliku edasikandmise ja ulatusliku kontserttegevuse eest.
- **1990. aastal lõpetas teatritöö**.
- **30. oktoobril 2006** tähistas Margarita Voites **galakontserdiga Estonia kontserdisaalis 70** aasta juubelit ja hämmastas publikut oma **haruldase vokaalse vormiga**.
- **2007. aastal** tähistati Margarita Voites 50 aasta lavajuubelit tema loomingu paremiku koondava **plaadikogumiku** «Prima donna assoluta» väljaandmisega ja selle **esitluskontsertide turneega** Eestis.
- **2008. aastal** valiti Margarita Voites **Eesti Näitlejate Liidu auliikmeks**.
- **Aastal 2011** pälvis **Valgetähe III klassi** teenetemärgi.

rast järgmise etenduse tegema, sest kedagi teist ei olnud võtta. Kuid kolmanda etenduse ajal muud ei olnudki kui thrillerid ja mina mõtlesin, et kuidas ma need tegemata jätan. Tegin, aga hää! tuli nagu vati seest.

Pärast «Montmartre'i kannikese» menu ning õnnestunud laulukonkurssi lahkus Margarita ülikoolist ja astus Tallinna konservatooriumi Linda Sauli klassi. «Hiljuti sain teada, et laulja Aino Tamm oli mu sugulane ning saatus tahtis nii, et üks esimesi laule, mis Saul mulle andis laulda, oli «Lauliku lapsepõli»,» jutustab Margärita. «Olen seda palju laulnud ja igal pool. See lugu oli Aino Tamme Eesti rahvalaulude kavas.» Pärast kooli lõpetamist 1964. aastal sai temast Vanemuise teatri solist. Seal sündisid tema esimesed hülgerollid: Violetta ja Gilda (Giuseppe Verdi «Traviata» ja «Rigoletto») ning Marguerite (Charles Gounod' «Faust»).

Olite Vanemuises viis aastat, siis kutsuti teid Estoniasse ning hoobilt sai teist primadonna.

Kui ma Tallinna tuln, siis mu väike laps ütles: «Tead ema, Mustamäel sind küll ei tunta.» Hakkasin naerma – viis aastat Tartus, enda arvates ma ikkagi sain ju kellekski. 1969. aastal sain ENSV teeneliseks kunstnikuks.

Juhtusite Anu Kaaluga Estoniasse peaaegu samal ajal?

Ütleme niimoodi, et tema oli seal juba ees. Ta oli sel ajal ooperikooris.

Toona ju võrreldi teid kaht kogu aeg.

Pea nitlema, et ma ei saa aru, miks seda võrdlemist vaja on. Igaüks on see, kes ta on. Igaüks on tema ise. Me oleme täiesti erinevad ja hääleplaanis ka erinevad. Tean, et tal olid ka väga kõrged noodid kunagi.

Mainisite, et operett «Silva» jäi teil tegemata? Kahetsete seda?

Ei tea. Tollal tuli operette lavastama Sulev Nõmmik, kes oli muusikalitegijana priima. Kui oleks Paul Mägi «Silvat» teinud, siis oleksin küll seda laulda tahtnud – Mägi oskas hinnata, mis on mis.

Operett ei ole mingi odav meelelahutus. Nii opereti primadonnal kui subrettil peavad hääled olema. Ning veel tants! Kui primadonna saab veel kuidagi nii, et liigub seal, siis subrett peab igatahes olema väga tantsuline.

Subrettitüüp teie nüüd kindlasti ei ole.

Ma ei ole vist jah. Aga olen isegi operetis «Savoy ball» La Tangolitat teinud ning pidanud pealt vaatama, kuidas Sirje Puura ja Helgi Sallo primadonna säravad.

Olite te nende peale kade?

Ei, kadedust pole mulle antud. Mulle on antud kõrvad, ma kuulen teistmoodi kui teised. Kuulen ennast ka teistmoodi kui teised. Olen enda suhtes ka ehk liigagi nõudlik olnud.

Ehkki 1969. aastal Estoniasse tulmuna oli Margarita tallinlastele juba teada tüdruk. Tartlanna tõusis 20 aastaks Eesti esindusteatri primadonnaks. Partneritega tal vedas, sest tollal olid Estonias baritonid Georg Ots ja Tiit Kuusik, tenorid Hendrik Krumm ja Ivo Kuusk, bassid Teo Maiste ja Mati Palm, dirigendid Neeme Järvi ja Eri Klas. Juba Tartus mängitud Violettale ja Gildale lisandusid uued suurrollid, eelkõige nimiosa Gaetano Donizetti ooperis «Lucia di Lammermoor». Eriline menu saatis toda ooperit ja Margarita rolli 1985. aasta Estonia külalisesinemistel Stockholmis kuninglikus ooperis, kus publikul jagus indu veerandtunniseks aplausiks. Rootsi kriitikud olid vaimustuses – Lucia hullumissitseeni nimetati kõigiti perfektseks.

Väidate, et olete enda suhtes nõudlik. Ehk ka liiga enesekriitiline?

Võib-olla küll ning sellepärast ma eriti ei kuulagi ennast. Aga arvan, et minu suurimaks vedamiseks on ehk hoopis see, et leidsin oma tee. Laulmise, mis on minu. Ma ei ole kunagi tahtnud kedagi järele teha ning ega kellegi moodi laulda. Sellepärast ei tahaks mina küll näosaatesse minna – ma hindan väga neid artiste, kes lühikese aja jooksul omandavad mitmes keeles erinevaid teoseid ja raskeid tantsusamme. See on omaette talent, mida pole igähele antud. Küll on mul olnud kolleegid, kes kuulasid lintte või plaate ja püüdsid järele laulda Pavarottit.

Kui ma Tallinna tuln, siis mu väike laps ütles: „Tead ema, Mustamäel sind küll ei tunta.“ Hakkasin naerma – viis aastat Tartus, enda arvates ma ikkagi sain ju kellekski.»

Te ei ole kunagi püüdnud samal moel laulda kui Montserrat Caballe?

Ta on natuke teine hääletüüp. Kui kellelgi miski väga hästi õnnestub, siis minul on väga hea meel. Kui Gerli Padar mind näosaates jäljendas, hoidsin talle põialt. Ta muidugi valis kõige eba-minulikuma loo, aga ilmselt oli see temale täiesti jõukohane. Ta võib seda edaspidigi laulda.

Kas te tahate mulle öelda, et ole, kes oled, aga ole isikupärane?

Just. See on suur õnn, kui leiad oma tee, kus saad endast maksimumi anda. Minu suur iidol, kellega tahtnuksin palju rohkem koos laulda, kui sain, oli Georg Ots. Tema oli isikupärane ja ta tegi igast väiksest asjast teose. Lihtsa asja laulmine on väga raske, aga talle oli see antud – tema hää! oli erakordne ning ta oskas lihtsast asjast teha meelde jääva asja.

Olete oma häälega töötanud eluaeg, kuidas te seda hoiate?

Ma üldse ei tööta ega ole töötanud oma häälega, see hää! mul lihtsalt on. Pärast konservatooriumi mina oma häälega töötanud ei ole. Seda juttu räägiti viimati Estonia talveaias, et teised muudkui harjutavad, aga Margarita tuleb, hakkab laulma ja kõik. Midagi mul veel ikka on. Veel on.

78 eluaastat pole teab mis kõrge iga.

Laulja kohta on see ikka muldvana. Aga kui olen võimeline veel normaalselt laulma, on see erakordne nähtus.